

Infrastrukturdepartementet

I2021/03265

Vår referens: Dnr 21-16019

Remissvar avseende slutbetänkandet Säker och kostnadseffektiv it-drift – förslag till varaktiga former för samordnad statlig it-drift (SOU 2021:97)

Post- och telestyrelsen (PTS) har enligt 1 § förordningen (2007:951) med instruktion för Post- och telestyrelsen ett samlat ansvar inom postområdet och området för elektronisk kommunikation. PTS yttrar sig härmed över IT-driftsutredningens slutbetänkande "Säker och kostnadseffektiv it-drift – förslag till varaktiga former för samordnad statlig it-drift" (SOU 2021:97).

Sammanfattning

PTS anser att slutbetänkandet läst tillsammans med delbetänkandets förslag på ett bra sätt öppnar för en ökad statlig samordning och mer kostnadseffektiv it-drift på sikt. Nedan vill PTS dock uppmärksamma vissa rättsliga och andra aspekter på betänkandets förslag. Vidare avstyrker PTS att säkerhetsnivån i de lösningar som erbjuds ska vara anpassade till de *högst* ställda kraven från en av anslutningsmyndigheterna. PTS föreslår istället att leverantörsmyndigheterna, utifrån en samlad bedömning av potentiella anslutningsmyndigheters behov och kostnaderna för en viss säkerhetsnivå, ska kunna besluta om en för staten som helhet optimal säkerhetsnivå på lösningen.

Synpunkter på slutbetänkandets förslag

8 – Marknadsrättsliga förutsättning för samordnad it-drift

PTS instämmer i utredningens grundläggande slutsats att förslagen till varaktiga former för samordnad statlig it-drift är förenliga med EU-rätten. I avsnitten *EU:s regler om statsstöd* (s. 209 ff.) och *Fördragsregleringen av offentliga företag* (s. 212 ff.) vill PTS dock påpeka att det är tveksamt om beskrivningarna av det unionsrättsliga regelverket är fullständiga och i alla delar riktiga. Det gäller exempelvis betänkandets analys av artikel 106 FEUF, där det hade

varit värdefullt att uppmärksamma även EU-kommissionens beslut 2012/21/EU. Enligt PTS mening bör dessa frågor analyseras vidare i den fortsatta beredningen. För såväl de myndigheter som ska leverera it-drifttjänster som de myndigheter som ska utnyttja tjänsterna är det viktigt att den valda modellens förenlighet med EU-rätten inte kan ifrågasättas.

9 – Rättsliga förutsättningar för informationshantering inom samordnad it-drift

PTS lyfte redan i remissvaret över utredningens delbetänkande (SOU 2021:1) att om en myndighet utkontrakterar viss it-drift till en privat leverantör kan undantagsbestämmelsen i 2 kap. 13 § tryckfrihetsförordningen inte tillämpas. Fråga uppkommer då om material och handlingar som överlämnas från myndigheten till leverantören kan anses vara expedierade i tryckfrihetsförordningens mening och därmed redan i och med överlämnandet är att se som allmänna handlingar. Situationen skulle kunna uppstå exempelvis om myndighetsinterna utkast eller arbetsdokument överlämnas till en s.k. molntjänst för lagring. Enligt PTS mening hade det varit värdefullt om utredningen hade analyserat även den frågan.

10.4.4 – Behov av nya tjänster bör i första hand tillgodoses genom samordnad upphandling av privata leverantörers tjänster

PTS anser i likhet med utredningen att upphandling av privata leverantörer bör vara ett förstahandsval. PTS vill dock framhålla möjligheten att anlita privata leverantörer genom finansieringen av *tjänster av allmänt ekonomiskt intresse* (SGEI) i vissa situationer då upphandling inte är lämpligt. Fördelen med denna form av finansiering är en större frihet vad gäller såväl val av leverantör som utformning av krav. Exempelvis kan man ställa krav på att verksamheten ska bedrivas i Sverige och att statens representanter ska ha insyn i verksamheten. Nackdelen är att myndigheten som finansierar tjänsten måste följa upp, utvärdera och kontrollera leverantören i högre grad än om man upphandlat leveransen. Denna nackdel kan i vissa sammanhang vara ett naturligt och viktigt led i arbetet med att försäkra sig om att säkerhets- och robusthetsaspekter är uppfyllda.

Denna form av finansiering kan vara lämplig när man ser framför sig ett längre samarbete och kravet på uppföljning och kontroll framstår som lämpligt oaktat finansieringsformen. PTS menar inte att denna alternativa finansieringsform nödvändigtvis är att föredra förutsatt att vissa objektiva kriterier är uppfyllda, men att verktyget bör vara tillgängligt om den finansierade myndigheten bedömer att det är lämpligt. För att möjliggöra denna typ av finansiering måste en nationell stödordning i form av förordning tas fram. PTS anser att detta i så fall bör ske genom en hemställan från leverantörmyndigheterna efter att de har hunnit utvärdera vilka förutsättningar finansieringsformen kan tillämpas under. PTS ser alltså inget

behov av ytterligare förslag till reglering i den aktuella utredningen, utan endast ett angivande av möjligheten i underlaget.

10.5 – Anslutning till det samordnade statliga tjänsteutbudet

PTS anser i likhet med utredningen att anslutningen inte bör vara obligatorisk, av de skäl som anges i utredningen. PTS håller också med om den risk detta beskrivs medföra, nämligen svårigheten för de tillhandahållande myndigheterna att planera sin verksamhet.

Utredningen diskuterar (s. 291) utmaningar och risker med frivillig anslutning. Det anges att man måste förlita sig på de samverkansformer som etablerats inom statsförvaltningen via överenskommelser, vilka inte utgör avtal i civilrättslig mening. PTS delar utredningens farhågor kring risken för att bristande samverkan kan uppstå.

Frågan är enligt PTS mening viktig då bristande samordning kan leda till högre kostnader, större tidsåtgång och sämre resursutnyttjande. Särskilt kan problematiska situationer uppstå vad gäller olika parter syn på investeringsbehov. I en situation där en leverantörmyndighet har flera anslutna kundmyndigheter kan problemet förvärras. Detta särskilt som det anges att i princip samtliga tillfrågade myndigheter efterfrågar infrastrukturtjänster i form av bland annat lagringskapacitet. Knappt 80 procent av myndigheterna är intresserade av plattformstjänster. Dessa tjänster är sådana att de tar effekt och utrymme i anspråk. Kostnaden för att ansluta en myndighet kommer att påverkas dramatiskt av om kapacitet finns i den befintliga infrastrukturen, jämfört med om anslutning kräver utökad effekt, reservkraft eller utrymme. Ansvaret för att täcka dessa kostnader skulle troligtvis inte framstå som rimliga för den myndighet som vill ansluta sig. Planeringen för denna sorts arbete måste ske med mycket god framförhållning och ett brett perspektiv.

Detta behandlas kort under avsnitt 12.5 *Bidrag för utveckling av det samordnade statliga tjänsteutbudet*. Där anges att DIGG ska få möjlighet att disponera ett anslag för utveckling och förvaltning av de samordnade statliga tjänsteutbudet, att dela ut till de leverantörmyndigheter som åtar sig ett utvecklingsuppdrag. PTS menar att den långsiktiga utvecklingen av de tillgångar och utrymmen genom vilka tjänsterna levereras är avgörande ur såväl ekonomiska som säkerhetsmässiga perspektiv. Det pågår vidare ett antal arbeten som berör området, som Program 2032 och SITSSAM, och det är viktigt att de långsiktiga perspektiven är harmoniserade projekten emellan.

11.5.2 – Prioritering av drift mellan leverantörmyndighet och anslutna myndigheter

Utredningen föreslår att säkerhetsnivån i de lösningar som erbjuds ska vara anpassade till de *högst* ställda kraven från en av anslutningsmyndigheterna. Det kan ge onödigt dyra, omständliga eller otillräckligt flexibla lösningar som innebär att många myndigheter likväl

väljer att ta fram egna lösning. PTS föreslår istället att leverantörsmyndigheterna, utifrån en samlad bedömning av potentiella anslutningsmyndigheters behov och kostnaderna för en viss säkerhetsnivå, ska kunna besluta om en för staten som helhet optimal säkerhetsnivå på lösningen. Leverantörsmyndigheterna bör då även vara tydliga med att lösningen är anpassad för hantering av information upp till viss säkerhetsnivå, t.ex. konfidentialitet 2, riktighet 2 och tillgänglighet 3.

Avslutningsvis konstaterar PTS att flexibilitet och enkelhet i avtalsutformning kommer att vara avgörande för hur attraktivt det blir att ansluta sig till tjänsterna, särskilt för mindre och medelstora myndigheter. Det är därför bra att DIGG får ett samordnande ansvar för just kostnadseffektivitet i den statliga it-driften. DIGG bör även få i uppdrag att säkerställa och samordna så att tjänsterna motsvarar generella krav på statliga myndigheters e-tjänster – ur PTS perspektiv exempelvis lagen om tillgänglighet till digital offentlig service.

Detta yttrande har beslutats av divisionschef Tove Friberg. I ärendets slutliga handläggning har även avdelningschef Håkan Nyberg (föredragande) och Per Andersson deltagit.

